

STORTINGET

Representantforslag 185 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Sivert Bjørnstad, Bengt Rune Strifeldt, Terje Halleland, Roy Steffensen og Helge André Njåstad

Dokument 8:185 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sivert Bjørnstad, Bengt Rune Strifeldt, Terje Halleland, Roy Steffensen og Helge André Njåstad om å sikre en mer helhetlig havbruksforvaltning

Til Stortinget

Bakgrunn

Havbruk er en av Norges viktigste næringer. Den er subsidiefri og svært lønnsom, bidrar til økt matproduksjon, skaper verdier og arbeidsplasser i distriktene og er miljøvennlig og bærekraftig. Havbruk har hatt en tilnærmet firedobling i eksportverdien fra 2007 til 2018 og har vokst flere ganger raskere enn andre eksportnæringer i denne perioden. Den er nå landets nest største eksportnæring og eksporterte produkter av laksefisk for 70 mrd. kroner i 2018. Havbruk har potensial til å bli en av landets viktigste fremtidsnæringer. I en verden med økende behov for mat som produseres på en miljøvennlig og bærekraftig måte, er det et stort mulighetsrom for økt eksport av norsk sjømat, teknologi og kompetanse. Næringen selv har en målsetting om å nå 200 mrd. kroner i eksportverdi i 2030. Men for å oppnå dette er næringen avhengig av økt konkurransekraft og produktivitet.

Imidlertid er produktiviteten i norsk havbruk halvert de siste ti årene, ifølge Sjømatbedriftene. Dette kan ikke forklares med endringer i havet eller en forringet fiskehelse. Tvert imot er fiskens genetikk bedre, og nivået på lus har sunket. Det er heller ikke kommet til nye sykdommer som kan forklare produktivitetsfallet. Både utstyr og havbrukskompetansen har blitt bedre på

ti år, og Norge er verdensledende på forskningsbasert kunnskapsproduksjon og innovasjon.

En sannsynlig forklaring på lavere produktivitet er at næringen reguleres av en lite helhetlig forvaltning. Den består av seks forskjellige departement, ni ulike sektorlover, tre forvaltningsnivå, samt 23 forskjellige tilsynsorganer. Havbruk er en kompleks næring i rivende utvikling innen teknologi, kunnskapsutvikling og driftsmetoder, og dette krever en forvaltning med tilstrekkelige ressurser og høy kompetanse som evner å se næringen som en helhet. Dagens fragmenterte forvaltning svarer dårlig til næringens behov. Flere næringsaktører har påpekt at det vitenskapelige kunnskapsgrunnlaget for reguleringene på flere områder er for svakt, og at de ulike forvaltningsorganene og saksbehandlerne i varierende grad evner å anvende "state-of-the-art" forskningsbasert kunnskap. Dette fører til ulik praktisering av regelverket langs kysten, delvis basert på ulik kunnskap i ulike forvaltningsorganer og hos ulike saksbehandlere. Selv om det brukes mye ressurser på å samordne de ulike myndighetene, fremstår likevel de ulike sektoretater og forvaltningsnivåer i liten grad som samhandlende og med en felles overordnet målsetting. Dette kompliseres av at det ikke er noe organ med kompetanse til å gjøre en helhetsvurdering av de ulike hensynene og som kan veie de ulike interessene. Utøverne i havbruksnæringen uttrykker at møtet med forvaltningen fortoner seg som en jungel med overlappende ansvar og motstridende regler, og som stadig kompliseres.

Det er grunn til å tro at produktiviteten vil fortsette å falle om ikke det kommer tiltak som vil forenkle og effektivisere havbruksforvaltningen. Dette er også en utfordring for næringens fremtid i Norge. Oppdrettsselskapene har blitt globale og har muligheter til å flytte produksjon til andre land basert på politiske og andre

rammebetingelser. Et vanskelig manøvrerbart forvaltningssystem i Norge kan friste til utflytting av produksjonen.

Tidlig på 2000-tallet ble det gjort et forsøk kalt «Trøndelagsmodellen», hvor forvaltningen innenfor havbrukssektoren ble samlet og effektivisert, såkalt samordnet saksbehandling. Resultatene derfra tyder på at saksbehandlingstiden gikk ned, at samordningen ble bedre, og at de offentlige ressursene ble bedre utnyttet. Det er heller ikke noe som tyder på at kvaliteten i forvaltningen ble dårligere i forsøksprosjektet.

Regjeringen gikk til valg på å forenkle Norge og sørge for en bedre og enklere hverdag for bedrifter og folk flest. Imidlertid er inntrykket at forenklingene ikke har nådd havbruksnæringen. Det vil derfor være hensiktsmessig å vurdere alternative forvaltningsmodeller for en næring i sterk vekst og med høye ambisjoner.

Da det norske oljeeventyret startet på slutten av 1960-tallet, ble norsk olje- og gassektor organisert gjennom ett departement, ett direktorat og ett tilsyn. Dette har vist seg å være klokt og fremtidsrettet. Det bør derfor vurderes om det er hensiktsmessig å etablere en lignende organisering for havbruksnæringen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å sikre en mer helhetlig og effektiv havbruksforvaltning etter modell av olje- og gassektoren.

25. mars 2021

Sivert Bjørnstad

Bengt Rune Strifeldt

Terje Halleland

Roy Steffensen

Helge André Njåstad

